ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 8ης Δεκεμβρίου 2025*

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου – Σύνταξη γήρατος δικαστών – Βάση υπολογισμού – Μη συνυπολογισμός αποζημίωσης λόγω απόσπασης – Εξαίρεση για λόγους που υπαγορεύονται από επιταγές περί εξάλειψης δημοσιονομικού ελλείμματος – Άρθρο 2 ΣΕΕ – Άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ – Αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών – Αρμοδιότητα της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας των κρατών μελών να μειώνουν τις αποδοχές των δικαστών – Προϋποθέσεις»

Στην υπόθεση C-257/25,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunalul Neamț (πολυμελές πρωτοδικείο Neamț, Ρουμανία) με απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2025, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Απριλίου 2025, στο πλαίσιο της δίκης

B.V.

κατά

I.J.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους F. Schalin, πρόεδρο τμήματος, M. Gavalec (εισηγητή) και Z. Csehi, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Spielmann

γραμματέας: A. Calot Escobar

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

Διάταξη

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2 και του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του B.V., συνταξιούχου δικαστή, και της I.J. (ρουμανικής Δικαστικής Επιθεώρησης), με αντικείμενο την άρνηση της τελευταίας να χορηγήσει στον B.V. τυποποιημένη βεβαίωση στην οποία να περιλαμβάνονται οι ημερήσιες αποζημιώσεις λόγω απόσπασης που του είχαν καταβληθεί, ενόψει της αναθεώρησης των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του.

Το νομικό πλαίσιο

Ο νόμος περί του παλαιού καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών

3 Το άρθρο 82, παράγραφος 1, του Legea nr. 303 privind statutul judecătorilor și procurorilor (νόμου 303 περί του καθεστώτος των δικαστικών και των εισαγγελικών λειτουργών), της 28ης Ιουνίου 2004 (αναδημοσιευθέντος στη *Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 826 της 13ης Σεπτεμβρίου 2005), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος περί του παλαιού καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών), προέβλεπε, κατ' ουσίαν, ότι οι δικαστές με τουλάχιστον 25 έτη προϋπηρεσίας «μπορούν να λάβουν, κατά τη συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας τους, σύνταξη γήρατος, η οποία ισούται με το 80 % της βάσης υπολογισμού που αποτελείται από τη μηνιαία ακαθάριστη αποζημίωση κατάταξης ή τον μηνιαίο ακαθάριστο βασικό μισθό, κατά περίπτωση, και τις προσαυξήσεις που καταβλήθηκαν κατά τη διάρκεια του τελευταίου μήνα απασχόλησης πριν από την ημερομηνία συνταξιοδότησης».

Η κυβερνητική απόφαση 1275, της 18ης Οκτωβρίου 2005

4 Το άρθρο 7 των μεθοδολογικών κανόνων που εγκρίθηκαν με την Hotărârea Guvernului nr. 1275 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, și ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, referitoare la pensiile de serviciu și la acordarea indemnizațiilor pentru creșterea copilului în vârstă de până la 2 ani (κυβερνητική απόφαση 1275 για την έγκριση των μεθοδολογικών κανόνων εφαρμογής των διατάξεων του νόμου 303/2004, περί του καθεστώτος των δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργών, όπως αναδημοσιεύτηκε, και του νόμου 47/1992, περί οργάνωσης και λειτουργίας του Συνταγματικού Δικαστηρίου, όπως αναδημοσιεύτηκε, σχετικά με τις συντάξεις και τη χορήγηση των επιδομάτων για τέκνα ηλικίας κάτω των δύο ετών), της 18ης Οκτωβρίου 2005 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 979 της 3ης Νοεμβρίου 2005), ορίζει στις παραγράφους 1 και 3 τα εξής:

«1. Το ποσό της σύνταξης γήρατος που προβλέπεται στο άρθρο 82, παράγραφοι 1 και 2, ισούται με το 80 % του μέσου όρου των ακαθάριστων αποδοχών των τελευταίων δώδεκα μηνών απασχόλησης πριν από την ημερομηνία συνταξιοδότησης.

[...]

3. Στις ακαθάριστες αποδοχές περιλαμβάνονται, επιπλέον της μηνιαίας ακαθάριστης αποζημίωσης κατάταξης, οι μόνιμες ή μη μόνιμες προσαυξήσεις. Δεν περιλαμβάνονται στις ακαθάριστες αποδοχές τα ποσά που καταβάλλονται ως πριμοδοτήσεις, δώρα, αναπροσαρμογές, επιστροφές δικαιωμάτων που αφορούν άλλη περίοδο, ούτε η αποζημίωση που ισούται με επτά μηνιαίες ακαθάριστες αποζημιώσεις κατάταξης που προβλέπεται στο άρθρο 81, παράγραφος 1, του νόμου ή άλλα δικαιώματα που δεν έχουν χαρακτήρα αποδοχών.»

5 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο b, των εν λόγω μεθοδολογικών κανόνων:

«Για τον σκοπό του καθορισμού της σύνταξης γήρατος, ο σχετικός φάκελος πρέπει να περιέχει τα εξής:

[...]

b) την τυποποιημένη βεβαίωση για τη σύνταξη γήρατος [...] την οποία συντάσσει ο τελευταίος εργοδότης και στην οποία μνημονεύονται η διάρκεια της θητείας στο δικαστικό λειτούργημα, η διάρκεια της θητείας σε θέση δικαστή και εισαγγελέα, ο μέσος όρος των ακαθάριστων αποδοχών κατά τους τελευταίους δώδεκα μήνες απασχόλησης πριν από την ημερομηνία συνταξιοδότησης και οι ακαθάριστες αποδοχές κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης.»

Το υπ' αριθ. 27/2006 έκτακτο κυβερνητικό διάταγμα

6 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο a, του Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27 privind salarizarea și alte drepturi ale judecătorilor și procurorilor și altor categorii de personal din sistemul justiției (υπ' αριθ. 27 έκτακτου κυβερνητικού διατάγματος περί των αποδοχών και λοιπών δικαιωμάτων των δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργών και των λοιπών κατηγοριών προσωπικού του δικαστικού συστήματος), της 29ης Μαρτίου 2006 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 314 της 7ης Απριλίου 2006, στο εξής: έκτακτο κυβερνητικό διάταγμα 27/2006), προβλέπει τα εξής:

«Οι δικαστές, οι εισαγγελείς, το προσωπικό που εξομοιώνεται με αυτούς, καθώς και οι βοηθοί δικαστές, οι αποσπασμένοι δικαστές ή ο εντεταλμένοι δικαστές σε τόπο εκτός του τόπου κατοικίας τους έχουν καθ' όλη τη διάρκεια της ανατεθείσας εντολής ή της απόσπασης τα ακόλουθα δικαιώματα:

a) ημερήσια αποζημίωση ίση με 2 % της μηνιαίας ακαθάριστης αποζημίωσης κατάταξης, η οποία δεν είναι κατώτερη του ποσού που προβλέπεται για το προσωπικό των φορέων του Δημοσίου.»

Ο νόμος περί του νέου καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών

7 Ο Legea nr. 303 privind statutul judecătorilor și procurorilor (νόμος 303 περί του καθεστώτος των δικαστών και των εισαγγελέων), της 15ης Νοεμβρίου 2022 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 1102 της 16ης Νοεμβρίου 2022), τέθηκε σε ισχύ στις 16 Νοεμβρίου 2022 και τροποποιήθηκε με τον Legea nr. 282 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr. 227/2015 privind codul fiscal (νόμο 282 για την τροποποίηση και συμπλήρωση κανονιστικών πράξεων στον τομέα των συντάξεων και του νόμου 227/2015 για τον φορολογικό κώδικα), της 19ης Οκτωβρίου 2023 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 950 της 20ής Οκτωβρίου 2023, στο εξής: νόμος περί του νέου καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών).

8 Κατόπιν των τροποποιήσεων αυτών, στο άρθρο 211 του νόμου περί του νέου καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών προστέθηκε η παράγραφος 4^1, σύμφωνα με την οποία, από την 1η Ιανουαρίου 2024:

«Δεν περιλαμβάνονται στη βάση υπολογισμού της σύνταξης γήρατος τα ποσά που καταβάλλονται ως πριμοδοτήσεις, δώρα, αναπροσαρμογές, επιστροφές δικαιωμάτων αμοιβής που αφορούν περίοδο διαφορετική από αυτήν που λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, ημερήσιες αποζημιώσεις ή κάθε άλλο δικαίωμα το οποίο δεν έχει μόνιμο χαρακτήρα.»

9 Όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου που επέφερε την εν λόγω νομοθετική τροποποίηση, «η αναπροσαρμογή του ύψους του ποσού των συντάξεων γήρατος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως στέρηση κεκτημένων δικαιωμάτων από τους δικαιούχους των συντάξεων, αλλά αποσκοπεί στη μείωση, ενόψει της παρούσας κατάστασης, των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που βαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό. Ο επανυπολογισμός των συντάξεων γήρατος δεν συνιστά ούτε περιορισμό συνταγματικού δικαιώματος, αλλά είναι αναγκαίος για τη μείωση των δαπανών του προϋπολογισμού».

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Ο ενάγων της κύριας δίκης, B.V., ασκούσε καθήκοντα δικαστικού λειτουργού έως τη συνταξιοδότησή του την 1η Δεκεμβρίου 2022. Καθ' όλο το διάστημα κατά το οποίο ασκούσε τα καθήκοντα επιθεωρητή δικαστή εντός της ρουμανικής Δικαστικής Επιθεώρησης, ήτοι από τις 28 Δεκεμβρίου 2018 έως την 1η Δεκεμβρίου 2022, λάμβανε ημερήσια αποζημίωση λόγω απόσπασης, η οποία αντιστοιχούσε, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο a, του έκτακτου κυβερνητικού διατάγματος 27/2006, στο 2 % της μηνιαίας ακαθάριστης αποζημίωσης κατάταξης.

11 Προκειμένου να υπολογίσει τα συνταξιοδοτικά του δικαιώματα, ο B.V. ζήτησε, στις 10 Νοεμβρίου 2022, από τον προϊστάμενο επιθεωρητή της ρουμανικής Δικαστικής Επιθεώρησης τη χορήγηση τυποποιημένης βεβαίωσης που να αναγράφει τις ακαθάριστες αποδοχές του για τον μήνα Νοέμβριο του 2022, περιλαμβανομένης της ημερήσιας αποζημίωσης λόγω απόσπασης. Το ύψος της αποζημίωσης αυτής ανερχόταν σε 10 143 ρουμανικά λέου (RON) (περίπου 2 000 ευρώ) για το μήνα Νοέμβριο του 2022.

12 Η ρουμανική Δικαστική Επιθεώρηση απέρριψε το αίτημα του B.V., με την αιτιολογία ότι η ημερήσια αποζημίωση λόγω απόσπασης δεν περιλαμβάνεται στη βάση υπολογισμού της σύνταξης γήρατος που προβλέπεται στο άρθρο 82, παράγραφος 1, του νόμου περί του παλαιού καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών.

13 Τον Νοέμβριο του 2023 ο B.V. προσέβαλε την ως άνω απορριπτική απόφαση ενώπιον του Tribunalul Neamț (πολυμελούς πρωτοδικείου Neamț, Ρουμανία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου.

14 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι, κατόπιν της έναρξης ισχύος του νόμου περί του παλαιού καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών, αναγνωρίστηκε στους Ρουμάνους δικαστικούς λειτουργούς το δικαίωμα να λαμβάνουν σύνταξη γήρατος αντιστοιχούσα στο 80 % της βάσης υπολογισμού η οποία περιλαμβάνει, κατά περίπτωση, τη μηνιαία ακαθάριστη

αποζημίωση κατάταξης ή τον μηνιαίο ακαθάριστο βασικό μισθό και τις προσαυξήσεις που καταβλήθηκαν κατά τη διάρκεια του τελευταίου μήνα απασχόλησης πριν από τη συνταξιοδότηση.

15 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το Înalta Curte de Casație și Justiție (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Ρουμανία), αφού έκρινε, ιδίως με αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 2022 και της 13ης Μαρτίου 2023, ότι η ημερήσια αποζημίωση λόγω απόσπασης συνιστά δικαίωμα μισθολογικού χαρακτήρα, εξαίρεσε την εν λόγω αποζημίωση από τη βάση υπολογισμού της σύνταξης γήρατος με την απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2024 (*Monitorul Oficial al României*, μέρος I, αριθ. 1269 της 17ης Δεκεμβρίου 2024), διευκρινιζομένου ότι από την 1η Ιανουαρίου 2024 η λύση αυτή προβλέπεται ρητά στο άρθρο 211, παράγραφος 4^1, του νόμου περί του νέου καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών.

16 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν, ελλείψει πρόβλεψης αντικειμενικού κριτηρίου στη νομοθεσία που διέπει τις αποδοχές των δικαστών, η εξαίρεση της ως άνω αποζημίωσης από τη βάση υπολογισμού της σύνταξης γήρατος παραβιάζει την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, η οποία απορρέει από τα άρθρα 2 και 19 ΣΕΕ καθώς και από το άρθρο 47 του Χάρτη και απαιτεί οι δικαστές να λαμβάνουν σταθερές αποδοχές ανάλογες της σημασίας και των ιδιαιτεροτήτων του λειτουργήματός τους. Την τελευταία αυτή επιταγή αναδεικνύουν μάλιστα διάφορα διεθνή νομικά κείμενα, ιδίως το σημείο 54 της σύστασης CM/Rec(2010)12 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης με τίτλο «Δικαστές: ανεξαρτησία, αποτελεσματικότητα και αρμοδιότητες», η οποία υιοθετήθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2010, και το σημείο 6.4 του Ευρωπαϊκού Χάρτη για το καθεστώς των δικαστών, ο οποίος εγκρίθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης στο Στρασβούργο στις 10 Ιουλίου 1998.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunalul Neamț (πολυμελές πρωτοδικείο Neamț) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 2 [ΣΕΕ], το οποίο μνημονεύει μεταξύ των αξιών στις οποίες βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση τον σεβασμό του κράτους δικαίου, και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, [ΣΕΕ], σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του [Χάρτη], κατά τα οποία τα κράτη μέλη διασφαλίζουν πραγματική δικαστική προστασία, βασισμένη στο δικαίωμα προσφυγής σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, έχουν την έννοια ότι παραβιάζει την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών η άρνηση συνυπολογισμού στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα [λόγω σύνταξης γήρατος] του στοιχείου των αποδοχών που συνίσταται στην [ημερήσια αποζημίωση λόγω απόσπασης], στοιχείο το οποίο δεν καταβάλλεται ως επιστροφή των δαπανών που όντως πραγματοποιήθηκαν λόγω της απόσπασης, όπως έξοδα ταξιδίου, κατοικίας ή διατροφής, και το οποίο χορηγείται στους δικαστές που είχαν την ιδιότητα αποσπασμένων/εντεταλμένων δικαστών, καθότι τέτοια άρνηση συνιστά παρέκκλιση από τον μηχανισμό καθορισμού της [σύνταξης γήρατος] των δικαστών βάσει αντικειμενικών κριτηρίων ανεξάρτητων από την αυθαίρετη παρέμβαση της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας, με αποτέλεσμα τη μόνιμη μείωση του ύψους των αποδοχών, κατά παράβαση των συνταγματικών εγγυήσεων που έχουν ως σκοπό να διασφαλίζουν ότι οι δικαστές λαμβάνουν [σύνταξη γήρατος] αντίστοιχη προς την αξιοπρέπεια του λειτουργήματός τους και τη σφαίρα των καθηκόντων τους, καθώς και ότι η δικαιοσύνη απονέμεται από ανεξάρτητα δικαιοδοτικά όργανα και ανεξάρτητους δικαστές;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

18 Δυνάμει του άρθρου 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η απάντηση σε ερώτημα που υποβάλλεται με αίτηση προδικαστικής αποφάσεως μπορεί να συναχθεί σαφώς από τη νομολογία ή όταν δεν υπάρχει καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απάντηση που προσήκει σε ένα τέτοιο ερώτημα, το Δικαστήριο, κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, μπορεί οποτεδήποτε να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη.

19 Το ως άνω άρθρο πρέπει να εφαρμοστεί στην υπό κρίση υπόθεση.

20 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2 ΣΕΕ και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι παραβιάζει την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών η άρνηση συνυπολογισμού της ημερήσιας αποζημίωσης λόγω απόσπασης κατά τον υπολογισμό σύνταξης γήρατος, όταν η άρνηση αυτή, αφενός, παρεκκλίνει από τον μηχανισμό καθορισμού της σύνταξης γήρατος των δικαστών βάσει αντικειμενικών κριτηρίων ανεξάρτητων από την αυθαίρετη παρέμβαση της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας και, αφετέρου, συνεπάγεται μόνιμη μείωση του ύψους των αποδοχών των συνταξιούχων δικαστών.

21 Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, μολονότι, σύμφωνα με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών που χαρακτηρίζει τη λειτουργία ενός κράτους δικαίου, η ανεξαρτησία των δικαστηρίων πρέπει να διασφαλίζεται έναντι της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας κράτους μέλους, το γεγονός και μόνον ότι οι εξουσίες αυτές συμμετέχουν στον καθορισμό των αποδοχών των δικαστών δεν είναι, αυτό καθεαυτό, ικανό να δημιουργήσει εξάρτηση των δικαστών από τις εν λόγω εξουσίες ούτε να εγείρει αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία ή την αμεροληψία τους. Τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης κατά την κατάρτιση του προϋπολογισμού τους και κατά τη στάθμιση των διαφόρων στοιχείων των δημοσίων δαπανών. Το ευρύ αυτό περιθώριο εκτίμησης περιλαμβάνει τον καθορισμό της μεθόδου υπολογισμού των εν λόγω δαπανών και, ιδίως, των αποδοχών των δικαστών, δεδομένου ότι η νομοθετική και η εκτελεστική εξουσία ενός κράτους βρίσκονται στην πλέον κατάλληλη θέση για να λάβουν υπόψη το ιδιαίτερο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο του κράτους μέλους εντός του οποίου πρέπει να καταρτιστεί ο προϋπολογισμός και να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία των δικαστών (απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė, C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109, σκέψεις 50 και 51).

22 Πάντως, οι εθνικοί κανόνες σχετικά με τις αποδοχές των δικαστών δεν πρέπει να προκαλούν εύλογες αμφιβολίες στους πολίτες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών έναντι εξωτερικών στοιχείων και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων. Προς τούτο, οι χάρτες, οι εκθέσεις και άλλα έγγραφα που έχουν συνταχθεί από όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης ή όργανα εντός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών μπορούν να παράσχουν χρήσιμες ενδείξεις για την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης σε περίπτωση που έχουν θεσπιστεί εθνικές διατάξεις επί του θέματος (απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė, C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109, σκέψεις 52 και 53).

23 Όπως επισήμανε το Δικαστήριο στη σκέψη 65 της απόφασης της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė (C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109), η νομοθετική και η εκτελεστική εξουσία κράτους μέλους μπορούν να παρεκκλίνουν από την εθνική νομοθεσία, η οποία θέτει κατά τρόπο αντικειμενικό τους λεπτομερείς κανόνες καθορισμού των αποδοχών των δικαστών, αποφασίζοντας να μειώσουν το ποσό των αποδοχών αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται ορισμένες απαιτήσεις.

24 Πρώτον, σύμφωνα με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, το μέτρο της μείωσης των αποδοχών ή της σύνταξης γήρατος των δικαστών πρέπει να καθορίζεται από τον νόμο, να είναι αντικειμενικό, προβλέψιμο και διαφανές [απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel Bucureşti (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

25 Συναφώς, διευκρινίζεται ότι η προϋπόθεση της προβλεψιμότητας πληρούται όταν ο πολίτης έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει, με βάση το κείμενο της οικείας διάταξης και, εν ανάγκη, με τη βοήθεια της ερμηνείας που δίδεται στη διάταξη αυτήν από τα δικαστήρια, το πεδίο εφαρμογής της (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 3ης Μαΐου 2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, EU:C:2007:261, σκέψη 50, και της 26ης Ιουνίου 2025, Μακελειό και Zougla, C-555/23 και C-556/23, EU:C:2025:484, σκέψη 88). Η αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία επιτάσσει οι κανόνες δικαίου να είναι σαφείς και ακριβείς και η εφαρμογή τους να μπορεί να προβλεφθεί από τους πολίτες, ιδίως όταν οι κανόνες αυτοί ενδέχεται να έχουν δυσμενείς συνέπειες, δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στον νομοθέτη ή στον εθνικό δικαστή, στο πλαίσιο κανόνα που θεσπίζει ο πρώτος και ερμηνεύει ο δεύτερος, να μνημονεύουν τις διάφορες συγκεκριμένες περιπτώσεις στις οποίες ενδέχεται να έχει εφαρμογή ένας αφηρημένος κανόνας, καθόσον όλες αυτές οι περιπτώσεις είναι αδύνατον να καθοριστούν εκ των προτέρων (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 1ης Αυγούστου 2025, Timchenko κατά Συμβουλίου, C-703/23 P, EU:C:2025:608, σκέψη 33).

26 Δεύτερον, το μέτρο μείωσης των αποδοχών ή της σύνταξης γήρατος των δικαστών πρέπει να δικαιολογείται από σκοπό γενικού συμφέροντος, όπως είναι η επιταγή περί εξάλειψης υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος, κατά την έννοια του άρθρου 126, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, διευκρινιζομένου ότι η δυνατότητα ενός κράτους μέλους να επικαλεστεί μια τέτοια επιταγή δεν προϋποθέτει την κίνηση εναντίον του διαδικασίας βάσει του πρωτοκόλλου αριθ. 12 σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, το οποίο προσαρτάται στις Συνθήκες ΕΕ και ΛΕΕ [απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel Bucureşti (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

27 Οι δημοσιονομικοί λόγοι που δικαιολόγησαν τη λήψη μέτρου παρέκκλισης από τους κανόνες του κοινού δικαίου σχετικά με τις αποδοχές των δικαστών πρέπει να εξηγούνται με σαφήνεια. Επιπλέον, υπό την επιφύλαξη δεόντως αιτιολογημένων εξαιρετικών περιστάσεων, τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να αφορούν, ειδικώς, μόνον τα μέλη των εθνικών δικαστηρίων και πρέπει να εντάσσονται σε ένα γενικότερο πλαίσιο που αποσκοπεί στο να εξασφαλιστεί η συμβολή ενός ευρύτερου συνόλου μελών της εθνικής δημόσιας διοίκησης στην καταβαλλόμενη δημοσιονομική προσπάθεια [απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel Bucureşti (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

28 Όπως αναφέρει το σημείο 54 της σύστασης CM/Rec(2010)12 της 17ης Νοεμβρίου 2010, «[θ]α πρέπει να θεσπιστούν ειδικές νομικές διατάξεις για την προστασία από τυχόν μείωση αποδοχών που αφορά ειδικά τους δικαστές». Αντιθέτως, όπως διευκρινίζεται στο σημείο 57 της αιτιολογικής έκθεσης της σύστασης αυτής, «[η] διάταξη που αφορά ειδικά τη μη μείωση των αποδοχών των δικαστών δεν αποκλείει μείωση των αποδοχών η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο των δημοσίων πολιτικών που αποσκοπούν στη γενική μείωση των μισθών των μελών των δημοσίων υπηρεσιών».

29 Κατά συνέπεια, όταν ένα κράτος μέλος λαμβάνει μέτρα δημοσιονομικού περιορισμού τα οποία πλήττουν τους δημοσίους υπαλλήλους ή λειτουργούς του και το λοιπό προσωπικό του Δημοσίου, μπορεί, σε μια κοινωνία που χαρακτηρίζεται από αλληλεγγύη, όπως τονίζεται στο άρθρο 2 ΣΕΕ, να αποφασίσει να εφαρμόσει τα μέτρα αυτά και στους εθνικούς δικαστές [απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel Bucureşti (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

30 Τρίτον, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, η οποία συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, κάθε μέτρο που αποσκοπεί στη μείωση των αποδοχών των δικαστών πρέπει να είναι κατάλληλο προκειμένου να εξασφαλίσει την υλοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού γενικού συμφέροντος, εν προκειμένω της εξάλειψης του υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος, να περιορίζεται σε ό,τι είναι απολύτως αναγκαίο για την επίτευξή του και να μην είναι δυσανάλογο σε σχέση με τον εν λόγω σκοπό, πράγμα που απαιτεί να γίνει στάθμιση μεταξύ της εξάλειψης του ελλείμματος και της επέμβασης στην αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών [απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel Bucureşti (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 30].

31 Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη του ευρέος περιθωρίου εκτίμησης που αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη κατά την κατάρτιση του προϋπολογισμού τους και κατά τη στάθμιση των διαφόρων στοιχείων των δημοσίων δαπανών, όπως το περιθώριο αυτό υπομνήσθηκε στη σκέψη 21 της παρούσας διάταξης, ένα κράτος μέλος έχει τη δυνατότητα να θεσπίσει νομοθετικό μέτρο που αποσκοπεί όχι στην παρέκκλιση από τους βασικούς κανόνες που καθορίζουν τις αποδοχές των δικαστών για την αντιμετώπιση μιας δημοσιονομικής κρίσης, αλλά στην τροποποίηση των κανόνων αυτών για το μέλλον, μειώνοντας τις αποδοχές τους, προκειμένου να βελτιώσει μακροπρόθεσμα τη δημοσιονομική του κατάσταση [απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel Bucureşti (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 32].

32 Η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, η οποία απορρέει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 ΣΕΕ, δεν απαγορεύει τέτοια τροποποίηση, έστω και μη περιοριζόμενη χρονικά, υπό την προϋπόθεση ότι το νέο επίπεδο αποδοχών των δικαστών εξακολουθεί να επαρκεί για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας τους. Πράγματι, για τη διαφύλαξη της ανεξαρτησίας των δικαστών –παρά την εφαρμογή έναντι αυτών μέτρου δημοσιονομικού περιορισμού– απαιτείται το επίπεδο των αποδοχών τους να τελεί πάντοτε σε αναλογία με τη σπουδαιότητα των καθηκόντων που ασκούν, ώστε να προστατεύονται συνεχώς από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις οι οποίες θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την ανεξάρτητη κρίση τους και να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους [απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel Bucureşti (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψεις 33 και 34].

33 Το επίπεδο των αποδοχών των δικαστών πρέπει να είναι αρκούντως υψηλό, λαμβανομένων υπόψη των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών που επικρατούν στο οικείο κράτος μέλος, ώστε να τους παρέχει βέβαιη οικονομική ανεξαρτησία που θα τους προστατεύει από τον κίνδυνο τυχόν εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις να υπονομεύσουν την ουδετερότητα των αποφάσεών τους. Επομένως, το επίπεδο των αποδοχών αυτών πρέπει να είναι ικανό να προφυλάξει τους δικαστές από τον κίνδυνο διαφθοράς. Για την εκτίμηση της επάρκειας των αποδοχών των δικαστών πρέπει, μεταξύ άλλων, να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική, κοινωνική και χρηματοπιστωτική κατάσταση του οικείου κράτους μέλους. Υπό το πρίσμα αυτό, ενδείκνυται να συγκρίνονται οι

μέσες αποδοχές των δικαστών με τον μέσο μισθό στο εν λόγω κράτος [απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel București (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψεις 35 και 36].

34 Οι εκτιμήσεις αυτές ισχύουν mutatis mutandis για τους συνταξιούχους δικαστές. Πράγματι, το γεγονός ότι οι εν ενεργεία δικαστές έχουν την εγγύηση ότι θα λάβουν, μετά τη συνταξιοδότησή τους, επαρκώς υψηλή σύνταξη μπορεί να τους προφυλάξει από τον κίνδυνο διαφθοράς κατά τη διάρκεια της περιόδου απασχόλησής τους [απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel București (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

35 Συναφώς, υπενθυμίζεται το σημείο 54 της σύστασης CM/Rec(2010)12 της 17ης Νοεμβρίου 2010, κατά το οποίο «πρέπει να διασφαλίζεται [...] η καταβολή σύνταξης γήρατος της οποίας το ύψος θα πρέπει να τελεί σε εύλογη σχέση προς το ύψος των αποδοχών των εν ενεργεία δικαστών». Ομοίως, από το σημείο 6.4 του Ευρωπαϊκού Χάρτη για το καθεστώς των δικαστών, ο οποίος μνημονεύθηκε στη σκέψη 16 της παρούσας διάταξης, προκύπτει ότι το καθεστώς αυτό πρέπει να εγγυάται στους δικαστές «που έχουν συμπληρώσει το νόμιμο όριο ηλικίας αποχώρησής τους από την υπηρεσία, μετά την άσκηση των καθηκόντων τους σε επαγγελματική βάση κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου, την καταβολή σύνταξης γήρατος της οποίας το ύψος πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πλησιέστερο προς το ύψος των τελευταίων αποδοχών που λαμβάνουν λόγω της δικαιοδοτικής τους δραστηριότητας».

36 Τέταρτον, ένα μέτρο μείωσης των αποδοχών πρέπει να μπορεί να υποβληθεί σε αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο σύμφωνα με τους δικονομικούς κανόνες που προβλέπει το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους.

37 Μολονότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, δεν απόκειται στο Δικαστήριο να εφαρμόσει τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης σε συγκεκριμένη περίπτωση, το Δικαστήριο μπορεί, με βάση τη δικογραφία της υπόθεσης της κύριας δίκης και τις γραπτές παρατηρήσεις που του έχουν υποβληθεί και προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα αιτούντα δικαστήρια, να τους παράσχει στοιχεία ώστε να είναι σε θέση να αποφανθούν (απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė, C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109, σκέψη 77 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

38 Συναφώς, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, εν προκειμένω, ούτε ο νόμος περί του παλαιού καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών, ούτε η κυβερνητική απόφαση 1275 της 18ης Οκτωβρίου 2005, ούτε το υπ' αριθ. 27/2006 έκτακτο κυβερνητικό διάταγμα έχουν επιλύσει ρητώς το ζήτημα εάν η ημερήσια αποζημίωση λόγω απόσπασης έχει μισθολογικό χαρακτήρα. Λαμβανομένων υπόψη των διακυμάνσεων της σχετικής νομολογίας του Înalta Curte de Casație și Justiție (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου) περί των οποίων έγινε λόγος στη σκέψη 15 της παρούσας διάταξης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το δικαίωμα συνυπολογισμού της εν λόγω αποζημίωσης στη σύνταξη γήρατος στηρίζεται σε επαρκή βάση κατά το ρουμανικό δίκαιο [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel Bucureocti (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 48].

39 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2 ΣΕΕ και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι δεν παραβιάζει την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών η άρνηση συνυπολογισμού της ημερήσιας αποζημίωσης λόγω απόσπασης κατά τον υπολογισμό σύνταξης γήρατος, όταν η άρνηση αυτή, αφενός, παρεκκλίνει

από τον μηχανισμό καθορισμού της σύνταξης γήρατος των δικαστών βάσει αντικειμενικών κριτηρίων ανεξάρτητων από την αυθαίρετη παρέμβαση της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας και, αφετέρου, συνεπάγεται μόνιμη μείωση του ύψους των αποδοχών των συνταξιούχων δικαστών.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 2 ΣΕΕ και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν την έννοια ότι δεν παραβιάζει την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών η άρνηση συνυπολογισμού της ημερήσιας αποζημίωσης λόγω απόσπασης κατά τον υπολογισμό σύνταξης γήρατος, όταν η άρνηση αυτή, αφενός, παρεκκλίνει από τον μηχανισμό καθορισμού της σύνταξης γήρατος των δικαστών βάσει αντικειμενικών κριτηρίων ανεξάρτητων από την αυθαίρετη παρέμβαση της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας και, αφετέρου, συνεπάγεται μόνιμη μείωση του ύψους των αποδοχών των συνταξιούχων δικαστών.

(υπογραφές)